

MAGAZINE

KIŠINJEV – GLAVNI GRAD MOLDAVIJE

EZA U REPUBLICI MOLDAVIJI:

Zemlja rastrgana između istoka i zapada

EUROPSKA DUŽNA PAŽNJA:

O nadolazećem EU-zakonu o opskrbnom lancu

BRUXELLESKA KONFERENCIJA 2023:

Rastuće kamate, padajuće plaće

PRILOG EZA-E EUROPSKOJ GODINI VJEŠTINA

DIGITALIZACIJA I ZELENA EKONOMIJA:

8. Europskom socijalnom tjednu

IZDANJE 01/2023

Poštovane kolegice i kolege, drage čitateljice i čitatelji,

“We weren’t naive, we were greedy. Our industry was built a lot around Russian energy first and foremost because it was cheap,” izjavila je u intervjuu iz prošle godine potpredsjednica Europske komisije Margrethe Vestager.

Ovakav europski stav vrijedi i za druge zemlje poput Kine, Tajvana ili Vijetnama. Nastojeći pod svaku cijenu smanjiti troškove proizvodnje, Europa je dospjela u fatalnu ovisnost i danas za to plaća visoku cijenu. To nam je već više nego jasno pokazala pandemija i prekinuti opskrbeni lanci, kada su se police u trgovinama naglo ispraznile ili nije bilo lijekova, a neki su sve do danas dostupni samo s odgodom. Ostalo je, što se tiče opskrbe energijom i žitaricama, učinio ruski napad na Ukrajinu. Prema novoj smjernici industrijske politike „Otvorena strateška autonomija“, EU i njezine zemlje članice nastoje ojačati ekonomsku otpornost svojih gospodarstava i smanjiti vanjsku i unutarnju ovisnost, odnosno diverzificirati i skratiti opskrben lance, vratiti se skladištenju robe, preseliti proizvodnju u EU, izgraditi „europske prvake“ (projekti IPCEI), ograničiti strana ulaganja u strateška područja (FDI) itd.

Za EU, koja vjeruje u slobodnu trgovinu, to će značiti balansiranje između težnje za većom autonomijom i izbjegavanja protekcionizma. Oko 38 milijuna radnih mjesta u EU izravno ovisi o vanjskoj trgovini. S druge pak strane, s obzirom na prijeteću utrku za subvencije unutar EU-a ili s drugim zemljama, kao što jasno pokazuje rasprava o američkom Zakonu o smanjenju inflacije (Inflation Reduction Act), riječ je o svojevrsnom hodanju po žici. Uspjeh željene veće neovisnosti ovisi o različitim čimbenicima: hoćemo li moći osposobiti potrebnu stručnu radnu snagu? Europska godina vještina 2023. doslovce stavlja prst u ranu i pokazuje nam koliko je nužna potreba za djelovanjem. Hoćemo li mi potrošači promijeniti vlastiti način razmišljanja, odnosno biti spremni platiti više za proizvode „Made in Europe“? S obzirom na galopirajuću inflaciju, hoće li si mnogi to uopće moći priuštiti? Ovu socijalnu dimenziju otvorene strateške autonomije svakako treba imati u vidu.

Na ovogodišnjoj konferenciji u Bruxellesu, EZA je, između ostalih, postavila i ta pitanja. Više o tome možete pročitati u članku na tu temu u ovome broju.

Kao i uvijek, želim Vam ugodno čitanje!
Sigrid Schraml

SADRŽAJ

4

EZA U REPUBLICI MOLDAVIJI:
Zemlja rastrgana između istoka i zapada

8

EUROPSKA DUŽNA PAŽNJA:
O nadolazećem EU-zakonu o opskrbnom lancu

11

BRUXELLESKA KONFERENCIJA 2023:
Rastuće kamate, padajuće plaće

14

PRILOG EZA-E EUROPSKOJ GODINI VJEŠTINA

16

DIGITALIZACIJA I ZELENA EKONOMIJA:
8. Europskom socijalnom tjednu

18

UREDNIŠTVO

EZA U REPUBLICI MOLDAVIJI

Kišinjev. EZA je po prvi put u svojoj povijesti organizirala seminar na tlu Moldavije. Izvješće o zemlji pod pritiskom

KIŠINJEV – GLAVNI GRAD MOLDAVIJE

TEKSTOVI: Lukas Fleischmann

SLIKE: Lukas Fleischmann

Od zračne luke u Kišinjevu do hotela u središtu grada treba oko 20 minuta vožnje automobilom. Dovoljno vremena za to da tijekom vožnje popričate s taksistom i dobijete kvalitetan prvi dojam o tome kako izgleda svakodnevni život ovdašnjih radnih ljudi. Taksist priča kako ljeti obrađuje zemlju, a zimi, dok polja miruju, vozi taksi. „Imam dronove sa spremnicima, pomoću kojih gnojim polja. Ovdašnja su polja golema, s dronovima to ide lakše. Inače nema puno posla.“ Uporaba moderne tehnike u poljoprivredi u grubom je kontrastu sa stanjem cesta po kojima taksi poskakuje vozeći prema centru. Onda u nekom trenutku dođe red na politiku i EU, nakon čega se izraz vozačeva lica naglo mijenja. „Englezi su

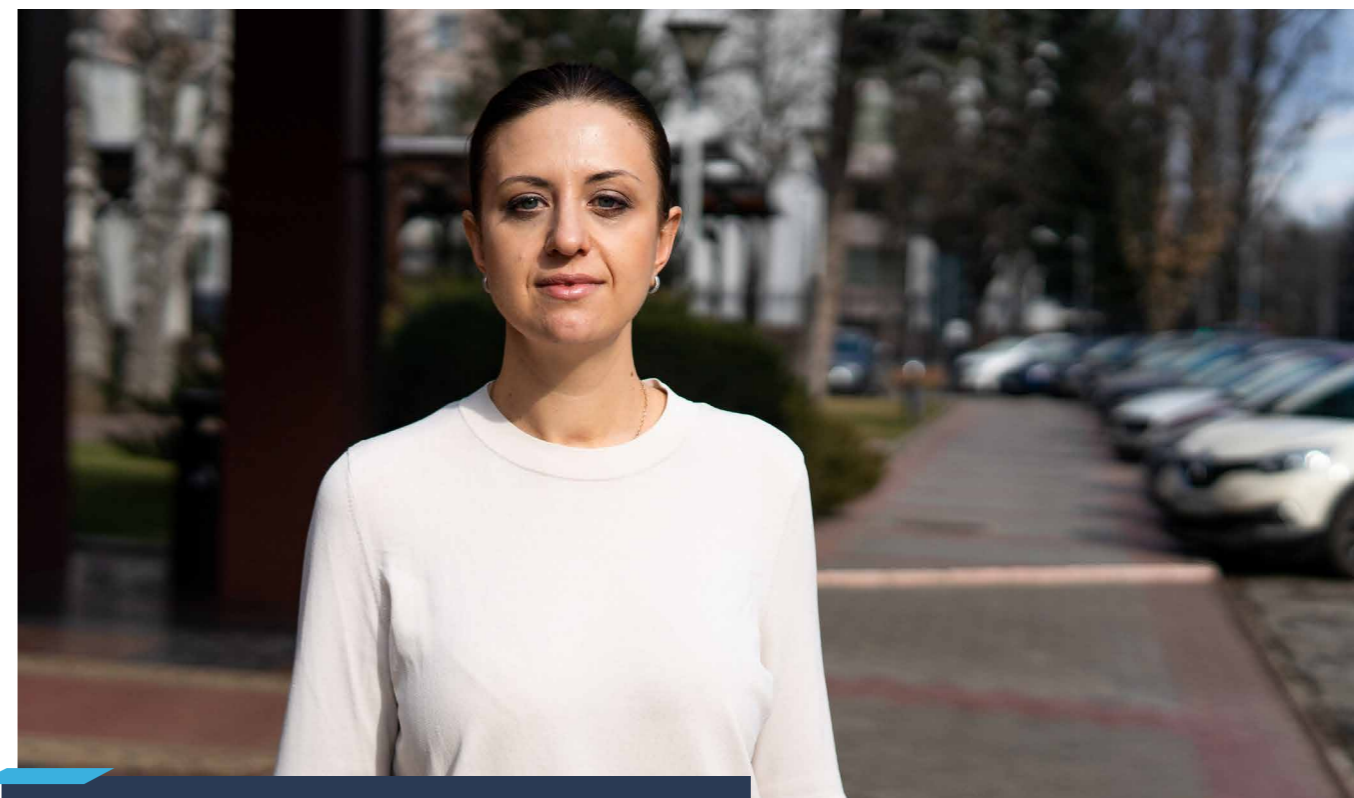
s Brexitom napravili pravu stvar i od toga su jako profitirali“, kaže, „a i mi u Moldaviji moramo ostati neovisni. Mi smo prijatelji sa svima, s Rusijom i s Europom“. Međutim, pitanje smatra li da bi i EU mogla tako krenuti u rat protiv susjedne zemlje ostaje bez odgovora. Jer, kaže on, mi zapravo uopće nemamo pojma što se tamo stvarno događa. Premda su ove izjave stajališta pojedinca, one detektiraju glavne probleme u zemlji koja od lipnja 2022. ima status kandidata za članstvo u Europskoj uniji. Moldavija je najsiromašnija zemlja u Europi, socijalna nejednakost je ogromna i, gledano prema broju stanovnika, zemlja koja je primila najviše izbjeglica iz Ukrajine. Istodobno je njezina infrastruktura na koljenima,

posvuda su prisutne dezinformacije i ruski čelični stisak, kao i galopirajuća inflacija od 37 posto zabilježena u veljači 2023. Teritorij Pridnjestrovlja, koji je de facto pod kontrolom Rusije, od glavnog je grada udaljen tek oko sat vremena vožnje taksijem. Prema informacijama koje su procurile u međunarodni istraživački konzorcij, Rusija ima dalekosežne planove za destabilizaciju zemlje i pretvaranje Moldavije u državu podčinjenu Kremlju. Udruženje sindikata Moldavije odbacuje takvu podčinjenost Rusiji te inzistira na povezivanju s organizacijama unutar EU-a. Taj su poziv čuli EZA-ina članski centri IFES i Cartel Alfa iz susjedne Rumunjske. Po prvi put u svojoj povijesti EZA je sredinom veljače organizirala seminar u Kišinjevu. „Već godinama pozivamo članove iz Moldavije na seminare u Rumunjskoj,“ kaže Silviu Ispas iz IFES-a, „i uvijek smo pritom govorili: Čim ondje bude moguće održati seminare na licu mjesta, dolazimo. Sa statusom zemlje kandidata, to je sada moguće. Sada je situacija u Moldaviji kao u Rumunjskoj prije 25 godina, kada je socijalni dijalog u zemlji tek počinjao.“

Slično kao Silviu Ispas, i Polina Fisticanu također vidi velike izazove s kojima se zemlja sada suočava. „Mnogi misle da je rat (u Ukrajini) bio razlog zbog kojeg smo se tek sad pojavili“, kaže Polina, Inače voditeljica Odjela za socijalnu i ekonomsku zaštitu unutar Moldavskog nacional-

nog saveza sindikata. „Za nas je velika stvar što smo dobili status kandidata za članstvo u EU-u. Dobivanje ovog statusa bio je vrlo dugotrajan proces. Sada moramo prilagoditi svoje nacionalno zakonodavstvo zahtjevima EU-a, primjerice u pogledu uvjeta rada. Također su nam potrebne dalekosežne promjene u našem pravnom sustavu te moramo stvoriti prilike za mlade ljude da pronađu ili pokrenu pristojan posao s dobrim izgledima za budućnost.“

Gledajući statistiku, pred Moldavijom i njezinih 2,6 milijuna stanovnika je dugačak put. Izvan Kišinjeva, broj stanovnika zemlje dramatično opada. Uglavnom je na djelu unutarnja migracija u glavni grad. Mnogi se ondje nadaju boljem poslu i višem životnom standardu. Velik broj također migrira u EU. To uglavnom rade oni koji imaju i moldavsko i rumunjsko državljanstvo i uglavnom su visokoobrazovani. „Imamo preko 1.000.000 Moldavaca koji žive u inozemstvu i koji podržavaju ovdašnju ekonomiju šaljući novac rodbini ili prijateljima. To je ogroman broj“, kaže Polina Fisticanu. Međutim, većina stanovništva i u 2023. godini još uvijek živi u ruralnim područjima, a to je uglavnom zato što uzgoj voća, povrća i vina čini značajan dio BDP-a. Nesigurni i nejasno definirani radni uvjeti ondje su posebno prisutni u poljoprivredi. Za otcijepljenu Republiku Pridnjestrovlje nema dostupnih statističkih podataka.

POLINA FISTICANU IZ MOLDAVSKOG SAVEZA RADNIKA.

VIOREL BRAGA, U PRVOM PLANU PREVODITELJICA.

Međutim, industrijalizacija je ondje vjerojatno puno veća, budući da mnogo industrije u toj regiji potječe iz sovjetskog doba. „No, vidimo da ima pozitivnih pomaka“, kaže Mihai Grecu, znanstvena suradnica na Moldavskom institutu za razvoj informacijskog društva, svojevrsnom statističkom autoritetu. „U uslužnom smo sektoru sada dosegili preko 50 posto, a trend je u stalnom porastu. Osim toga, poslovi u IT sektoru posebno se brzo razvijaju.“ Prema službenoj statistici, u zemlji trenutno nedostaje radnika, čak i u pojedinim uslužnim sektorima.

U institutu za rad

No ipak, ti su pozitivni pomaci slabašni. Slično kao i financiranje Instituta za rad Nacionalnog saveza sindikata. Ovaj centar za konferencije i edukacije na periferiji Kišinjeva mjesto je na kojem se članovi sindikata dodatno educiraju i pohađaju seminare. Trenutačno u svojim sobama također ugošćuje nekolicinu ukrajinskih izbjeglica. Predsjednik saveza sindikata Igor Zubcu ističe kako je financiranje potpuno neovisno, čime se želi spriječiti uplitanje vlade. Prema Zubcu, više od 300.000 članova sindikata, između ostalog, financira organizaciju svojim doprinosima, a zauzvrat ne moraju plaćati nikakvu naknadu za dodatno educiranje. Sudionike seminara kroz prostorije vodi Viorel Braga, glavni ravnatelj Instituta za

rad. „Premda smo proveli dramatične mjere štednje, mjesečno plaćamo oko 10.000 eura za električnu energiju i 8.000 eura za plin, što za nas predstavlja velik izazov. No ipak smo odlučili ostati otvoreni, u prvom redu kako bismo ukrajinskim izbjeglicama pružili krov nad glavom.“ Moldavija je električnu energiju i plin nabavljala gotovo isključivo iz Rusije. Trenutačno je pak glavni dobavljač susjedna Rumunjska. Dok cijene u zemlji vrtoglavo rastu, Pridnjestrovlje opskrbu energijom plaća vrlo povoljno. Naime, struja i plin onamo još uvijek dolaze iz Rusije, što između ta dva dijela zemlje dodatno povećava napetost.

Sindikati u krizi

Kao i Institut za rad, i Savez sindikata Moldavije također želi promicati moderan sindikalni rad temeljen na načelima socijalnog dijaloga. Organizacija je sada dio Međunarodne i Europske konfederacije sindikata. „Smatrali smo da je naša obveza postati dio ove europske sindikalne obitelji. Također želimo postati dio EZA-ine obitelji,“ kaže Igor Zubcu, koji CNSM-om predsjedava od 2021. godine. Međutim, povjerenje u sindikate na nacionalnoj je razini slabo. Prema statistici Instituta za javnu politiku, gotovo 40 posto ljudi navodi da uopće nema povjerenja u sindikate. S jedne strane, razlog je postsovjetsko naslijeđe, što je zajedničko mnogim zemljama bivšeg Sovjetskog Saveza. Sindikati u Moldaviji još uvijek se povezuju s korupcijom

i nepotizmom iz vremena komunizma. S druge pak strane, negativnoj slici o sindikatima u Moldaviji također su pridonijeli aktualni korupcijski skandali. Barem prema statistici je takva raširena korupcija u blagom opadanju.

Moldavija se unazad dvije godine popela za 24 mjesta na indeksu Transparency Internationala, skočivši sa 115. mjesta 2020. godine na 91. mjesto u 2022. godini, odmah iza Bjelorusije i Kolumbije. Kako stoji u državnom izvješću Zaklade Friedrich Ebert o Moldaviji, ovakve se tendencije moraju nastaviti kako bi se omogućila integracija u EU. Za buduću europsku integraciju neophodan je funkcionalan i učinkovit sindikalni sustav. „Uspjeli smo riješiti mnoge probleme“, kaže Polina Fisticanu, „progurali smo jedinstvenu minimalnu plaću, a potom je čak i povećali. Prije smo imali dvije različite minimalne plaće, ovisno o sektoru. Potpisali smo i memorandum s Vladom, čiji je cilj formaliziranje rada na crno. To nije važno samo za zaposlene, koji će time steći socijalnu sigurnost, nego i za nas, kako bismo mogli vršiti pritisak u cilju povećanja plaća. Sve su to u

konačnici prihodi koji se također javno troše na obrazovanje ili infrastrukturu, a trenutno nedostaju.“

Koliko je Moldavija stabilna?

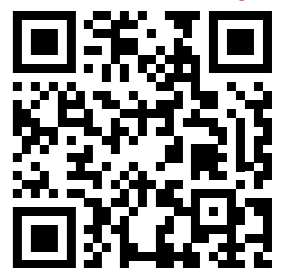
Povratak od hotela do zračne luke ovaj put traje dulje. Zbog demonstracija protiv aktualne vlade proeuropske predsjednice Maie Sandu zatvorena su dva velika bulevara u središtu grada. Hotel se nalazi točno između. Demonstracije prati velik broj policajaca. Premijerka Natalia Gavrilita podnijela je ostavku samo nekoliko dana prije seminara. Ovu krizu vlasti pokrenuli su visoka inflacija, pretjerane cijene energije i projektili iznad moldavskog zračnog prostora. Na čelu Vlade trenutno je prethodni ministar unutarnjih poslova Dorin Recean, jednako proeuropski orijentiran kao i Sandu. Nasljeđuje zemlju koja je pod ogromnim pritiskom, koja je na nišanu Rusije, koja se bori s velikim ekonomskim i socijalnim problemima i koja svoju budućnost (barem u ovom trenutku) vidi u Europskoj uniji. Ako se pita sindikate, što prije, to bolje.

Socijalni dijalog u Moldaviji kreće se u pozitivnom smjeru, premda još mora prevladati brojne prepreke. „Socijalni dijalog trenutačno više nalikuje prijateljskoj raspravi“, kaže Silviu Ispas iz EZA-inog centra za članove IFES-a u Rumunjskoj. „Često se govori o problemima koji ne proizlaze iz tržišta rada ili gospodarskog nadmetanja, iz razloga što je oko 70 posto poduzeća u vlasništvu države. Predstavnici sindikata, udruga poslodavaca i države u mnogim su slučajevima suviše blisko povezani.“

Bivši predsjednik sindikata Oleg Budza smijenjen je 2021. godine zbog zlouporabe položaja. No, dijalog je mogao biti nastavljen nakon promjene vlade i promjene u vrhu saveza sindikata. Istodobno postoji redovita razmjena mišljenja s udrugom poslodavaca, premda se zajednički sastanci ne uzimaju najozbiljnije. Zajednički prioriteti i postignuća do sada su povećanje minimalne plaće, minimalne mirovine i jačanje ovlasti državne inspekcije rada. Također se pregovaralo o brojnim novim kolektivnim ugovorima u različitim sektorima.

Ovaj članak je nastao u sklopu seminara koji su u veljači 2023. organizirali IFES (Institutul de Formare Economica si Sociala), Cartel Alfa i EZA. Više informacija i dojmova o zemlji možete poslušati u podcastu **We Work Europe**. Link za epizodu dostupan je ovdje.

 We Work Europe

EUROPSKA DUŽNA PAŽNJA

EU želi 2024. godine donijeti zakon o lancu opskrbe koji će tvrtke i dobavljače obvezivati da posvete više pažnje okolišu i ljudskim pravima. Sindikati i nevladine organizacije zalažu se za najstroži mogući zakon, zbog toga što trenutni nacrti pokazuju slabosti.

SIMBOLIČNA SLIKA „U MNOGIM INDIJSKIM KAMENOLOMIMA NE POSTOJE DOSTATNI SIGURNOSNI STANDARDI.

TEKSTOVI: Ralph Würschinger

SLIKE: Eline Wijnen, CSC

„Tko od vas poznaje industriju prirodnog kamena?“ Bez riječi se javilo nekoliko od oko 30 sudionika u prostoriji. „Kakva je situacija sa zaštitom na radu?“ Postavljačica pitanja pokazuje na čovjeka koji se javio. „Želite li nam ukratko reći tko ste i na koji način ste uključeni u industriju?“ Dok se sudionik predstavlja kao predstavnik saveza talijanskih sindikata, Lizette Vosman pozorno sluša, povremeno kimajući glavom prije nego što nastavi s izlaganjem. Ona danas u dvorani za seminare briselskog hotela u sklopu EZA-inog seminara drži predavanje na temu dužne pažnje. Lizette Vosman radi za nizozemsku nevladinu organizaciju Arisa. Arisa - Advocating Right in South Asia - radi na poboljšanju radnih uvjeta u međunarodnim opskrbnim lancima u Južnoj Aziji. U suradnji s partnerskim organizacijama, Arisa prati uvjete rada u pro-

izvodnji odjeće i tekstila, kože, prirodnog kamena i sjemena biljaka. Mnogi radnici u opskrbnim lancima nizozemskih i europskih tvrtki suočavaju se s teškim uvjetima rada i socijalnim problemima. Arisa prioritetno skrbi o najranjivijim skupinama radnika u tim opskrbnim lancima te radi na dokidanju dječjeg rada, prisilnog rada i kastinske ili spolne diskriminacije. Lizette Vosman na platnu prikazuje video koji prikazuje kamenolom u Indiji. Radnik govori o prašini koju udiše dok radi i o svom strahu od toga da će se razboljeti. Vide se ljudi s krpom zavezanom preko usta i nosa. Osobe koje rade s alatima i očigledno oštrim kamenjem bez rukavica ili druge zaštitne odjeće. Video je dio inicijative TruStone, čiji je dio i Arisa; sektorskog udruženja flamanske i nizozemske vlade, tvrtki za proizvodnju prirodnog kamena, nevladinih

organizacija i sindikata. U okviru ovog međunarodnog RBC sporazuma, koji je ograničen na 2024. godinu, uključene strane razvijaju akcijski plan za poboljšanje radnih uvjeta u sektoru prirodnog kamena, bolje poštovanje ljudskih prava i otkrivanje zloraba. Arisa od 2005. godine provodi terenska istraživanja na navedene teme. Organizacija je 2017. objavila izvješće u kojem je obuhvatila 22 kamenoloma u Indiji. Ishod: slučajevi dječjeg rada, neplaćeni prekovremeni rad, neplaćeni godišnji odmori i sustav koji ljude drži u ropstvu i veže ih za poslodavce. Lizette Vosman suočila je europske tvrtke s uvjetima njihovih dobavljača: „Neke su tvrtke to demantirale, druge su bile iznenađene. Pitali su nas što mogu učiniti po tom pitanju. Rekla sam da se prije svega možete zapitati: Isplaćujete li poštene plaće svojim dobavljačima? Jesu li rokovi isporuke koje tražite razumni? Što su vremena kraća, to je veći pritisak i veća je vjerojatnost da će doći do kršenja propisa iz zakona o radu.“

Neophodnost zakona

Međutim, ove opasnosti ne vrebaju samo u industriji prirodnog kamena. Ljudska su prava također u drugom planu primjerice u tekstilnoj industriji i u kemijskom sektoru. Prema ILO-u, samo u 2020. godini je 152

milijuna djece diljem svijeta radilo umjesto da idu u školu. 73 milijuna ljudi radilo je u opasnim uvjetima, a prema Globalnom indeksu ropstva, preko 40 milijuna diljem svijeta radilo je u uvjetima sličnima ropstvu. Kako bi to promijenili, sindikati u Europi bore se za njihova prava. Belgijska konfederacija kršćanskih sindikata (francuski: Confédération des syndicats chrétiens; u daljnjem tekstu skraćeno CSC) organizira dvodnevni EZA-in seminar na temu dužne pažnje na koji je, između ostalih, pozvana i Lizette Vosman. „Sudionicima dajemo alate za uključivanje u društveni dijalog,“ kaže Manon von Thorre iz CSC-a. „Do kraja seminara sudionici bi trebali znati što je to dužna pažnja po pitanju ljudskih prava. Jer, zakoni stižu.“

Europsko vijeće i Komisija već imaju nacрте zakona o opskrbnom lancu za cijelu EU. Europski parlament također trenutno priprema nacrt. Tri institucije će prije kraja ove godine započeti trijalog i zakon će donijeti najranije u ožujku sljedeće godine. Manon van Thorre smatra da je obvezujući zakon neophodan. Mnoge tvrtke su za poslovanje sa svojim dobavljačima uspostavile dobrovoljni kodeks ponašanja. U slučaju njegova nepoštivanja, tvrtki i dalje ne prijete nikakav kazneni progon. Žrtve stoga nemaju način kako pozvati tvrtke na odgovornost. Stvar bi izgledala drugačije da postoji strogi zakon o opskrbnom lancu. Manon van Thorre pozdravlja

IZETTE VOSMAN IZ ARISE RADUJE SE DUGO OČEKIVANOM ZAKONU O LANCU OPSKRBE U EU-U.

MANON VAN THORRE IZ CSC-A SMATRA DA JE VRLO VAŽNO DA SINDIKATI BUDU UKLJUČENI U IZRADU I PROVEDBU ZAKONA O OPSKRBNOM LANCU

nacrte direktiva koje su u tom pogledu već dostupne, no smatra da nisu dovoljno dalekosežne. „Nacrta ne pozivaju na odgovornost mala i srednja poduzeća“ kaže ona. „To uključuje mnoge građevinske tvrtke, u čijoj branši sigurnost na radu ima vrlo važnu ulogu. Po našem bi mišljenju zakonom o opskrbnom lancu trebale biti obuhvaćene sve tvrtke.“ Također smatra da ljudska prava moraju poštovati ne samo neposredni dobavljači poduzeća, već i dobavljači dobavljača, odnosno cijeli lanac stvaranja vrijednosti.

Što se tiče financijskoga sektora, u nacrtima nije do kraja razjašnjeno pitanje treba li i taj sektor podlijegati zakonu o opskrbnom lancu ili ne. Države članice EU-a o tome mogu odlučiti prema vlastitom nahođenju. Kritičari se boje da bi slab europski zakon mogao voditi k slabim nacionalnim zakonima. Sindikati poput CSC-a i Arise bore se za jak zakon o opskrbnom lancu na razini EU-a zajedno s ECCJ-em, Europskom koalicijom za korporativnu pravdu. Riječ je o udruženju gotovo 500 organizacija civilnog društva iz cijele Europe. „Svaki je tjedan bitan“, kaže Anya Verkamp, koordinatorica kampanje u ECCJ-u. „Pobrinuli smo se da 5000 e-mailova građana i inicijativa bude poslano europarlamentarcima. U pozadini toga stoji

zahtjev da se u zakon o opskrbnom lancu ugrade dalekosežne ekološke mjere kako bi tvrtke morale preuzeti odgovornost za svoje emisije CO2.“

I okoliš ima prava

Ovi zahtjevi našli su se u nacrtu Komisije za okoliš EU-a. Sukladno tome, tvrtke bi trebale ustanoviti na koji način njihove poslovne aktivnosti – uključujući opskrbi lanac – utječu na okoliš te poduzeti odgovarajuće mjere za ublažavanje ili sprječavanje štete. Tvrtke s godišnjim prometom većim od 150 milijuna eura moraju objasniti u planu transformacije kako doprinose ispunjavanju pariških klimatskih ciljeva. Da se pitalo Anyu Verkamp, zakon o opskrbnom lancu ne bi uključivao samo štetu po okoliš tijekom proizvodnje, nego i moguće štetne učinke koje proizvodi imaju u svom životnom ciklusu. To se naziva downstream opskrbnog lanca: riječ je, primjerice, o plastičnom otpadu, hormonima u vodi ili - ako gledamo ljudska prava - korištenju sustava nadzora i oružja. VII. Ovdje fotografija o zagađenju?

Odlučujući čimbenik za učinkovitost zakona o opskrbnom lancu za cijelu EU njegovu je provedba. Anya Verkamp za slučaj kršenja zakona traži kazneni i građanskopravni progon. Manon van Thorre iz CSC-a ide dalje: „Za nas je važno da teret dokazivanja bude obrnut. Žrtva ne bi trebala biti ta koja mora dokazati povredu. Tvrtka bi trebala dokazati da nije počinila nikakav prekršaj i da poštuje obvezu dužne pažnje.“ U svakom slučaju, tvrtke će morati dokazati da se pridržavaju zakona o opskrbnom lancu. Lizette Vosman iz nevladine organizacije Arisa predviđa u sljedećih nekoliko godina procvat revizijskih tvrtki, odnosno organizacija koje će za tvrtke provjeravati njihove radne smjernice. Lizette Vosman ujedno ističe nedostatke u načinu rada tzv. revizora: „Najproblematičnije je to što revizori ne razgovaraju sa zaposlenicima izvan radnog mjesta. Razgovori se odvijaju u tvornici, ponekad čak i u nazočnosti uprave. Velike su šanse da se kao zaposlenik nećete usuditi reći istinu.“ Unatoč tim sumnjama, prevladava zadovoljstvo zbog nadolazećeg zakona o opskrbnom lancu i s time povezana nada u poboljšanje situacije radnika diljem svijeta. 2024. će biti godina koja će pokazati koliko je EU stvarno spremna preuzeti odgovornost prema radnicima u globalnim opskrbnim lancima.

Ovaj je članak nastao kao dio seminara koji su u veljači 2023. organizirali CSC (Confédération des syndicats chrétiens) i EZA. Za više informacija i pojedinosti o nacrtima zakona poslušajte podcast **We Work Europe**. Poveznica na duplu epizodu dostupna je ovdje.

UTJECAJ POVEĆANJA KAMATA ESB-A NA RADNIKE

Odgovor ESB-a na inflacijsku krizu bio je u središtu drugog panela EZA-ine (Europski centar za radnička pitanja) konferencije u Bruxellesu 2023. Zajedno s istraživačima, predstavnicima ESB-a i članovima radničkih organizacija, sudionici su raspravljali o utjecaju povećanja kamatnih stopa na plaće i zaposlenost te o važnosti monetarne politike za sindikate.

DAVID SONDERMANN, IZ EUROPSKE CENTRALNE BANKE, BRANI STRATEGIJU POVEĆANJA KAMATNIH STOPA.

TEKSTOVI: Sergio De la Parra
SLIKE: Katrin Brüggem

Europska središnja banka (ESB) povećala je svoje glavne kamatne stope šest puta od srpnja 2022. kako bi obuzdala inflatorni pritisak koji trenutno utječe na europodručje. Te se mjere temelje na pretpostavci bliske povezanosti između nezaposlenosti i inflacije: povećanjem cijene novca ESB poskupljuje zaduživanje, što potiče poduzeća i kućanstva na manja ulaganja i potrošnju. Ukupna potražnja pada, što zauzvrat povećava nezaposlenost i smanjuje razinu plaća. Na kraju, tvrtke mogu ponovno smanjiti svoje cijene jer su troškovi rada pali. Kao i sve mjere ESB-a, čini se da je i ova

posve tehničke prirode, materija za stručnjake i u svakom slučaju izvan okvira političke rasprave. Za mnoge sindikate monetarna politika nije prioritet – a ipak, trebala bi biti! Prvi i najočitiji razlog je taj što, kao što je gore objašnjeno, više kamatne stope dovode do nižeg gospodarskog rasta, veće nezaposlenosti i nižih plaća. U posljednjih nekoliko mjeseci nekoliko je međunarodnih organizacija, uključujući Međunarodni monetarni fond i Svjetsku banku, upozorilo da bi pretjerana ili prenapla povećanja kamata mogla izazvati globalnu recesiju, što bi posebno pogodilo niskokvalificirane

LUC VAN DEN BRANDE, EZA-PREDSJEDNIK & ANTOINE KASEL, GLAVNI TAJNIK POVJERENIKA ZA ZAPOSŁJAVANJE I SOCIJALNA PRAVA NICOLASA SCHMITA.

radnike i niže plaće. „Lijek bi mogao biti gori od bolesti“, kaže Renaat Hanssens iz istraživačkog odjela belgijskog sindikata ACV.

Drugi razlog odnosi se na učinkovitost odgovora središnje banke. Povećanja stopa, koja se smatraju lijekom za inflaciju uzrokovanu šokom na strani potražnje, gube svoju učinkovitost čim je uzrok inflacije šok na strani ponude. U ovom slučaju, glavni izvori inflacije doista su „pokretani opskrbom“, kao što je prekid opskrbnih lanaca nakon post-COVID oporavka ili skok cijena energije uslijed rata u Ukrajini, objašnjava Hanssens. Ovo je dodatno komplicirano činjenicom da u nekim sektorima tvrtke koriste svoju tržišnu moć kako bi napuhale svoju dobit. Europska središnja banka svjesna je da je inflacija djelomično posljedica šoka na strani ponude, priznaje David Sondermann, zamjenik voditelja Odjela za opskrbu, rad i nadzor u ESB-u. Također je svjestan da rastući profiti u nekim sektorima pridonose višim cijenama. No značajan dio ovog povećanja još uvijek je posljedica čimbenika potražnje, a upravo na

tu komponentu inflacije ESB-ove trenutne mjere imaju za cilj djelovati.

Dodao je da je, u skladu sa svojim mandatom, ESB vezan jednim glavnim ciljem, a to je osigurati stabilnost cijena. Naravno, uzima u obzir utjecaj svog djelovanja na rast i zapošljavanje, svoje sekundarne ciljeve, ali samo u onoj mjeri u kojoj to ne ugrožava postizanje primarnog cilja. Redefiniranje mandata ESB-a jedno je od mogućih rješenja kako bi se pitanjima rasta i zapošljavanja dalo mjesto koje zaslužuju. Sekundarni ciljevi ESB-a su u najmanju ruku nejasni: podržati „opću ekonomsku politiku“ EU s namjerom doprinosa postizanju „ciljeva Unije“, kako glase ugovori. Za Clémenta Fontana, profesora europske političke ekonomije na Katoličkom sveučilištu u Leuvenu, ESB treba jasniji politički mandat. To bi uključivalo uspostavljanje procedure koja bi uključivala Europski parlament kako bi odredio koji su sekundarni ciljevi najrelevantniji za europodručje. Ova se ideja vratila na naslovnice u veljači 2023., kada je Europski parlament usvojio rezoluciju o godišnjem izvješću ESB-a.

Parlamentu u njoj upozorava Europsku središnju banku da njezini tradicionalni instrumenti monetarne politike imaju ograničen učinak u borbi protiv inflacije uzrokovane uglavnom cijenama hrane i energije. Skupština također naglašava važnost sekundarnog mandata ESB-a. Naposljetku, preporučuje se da ESB treba osigurati da troškovi njezinih operacija monetarne politike ne padnu nerazmjerno na ranjive osobe s niskim primanjima. Za predstavnike radnika, prvi korak je svijest o utjecaju monetarne

politike na zaposlenost i razine plaća. Također moraju znati da postoje alternative, uključujući mjere fiskalne politike. Štoviše, neovisnost ESB-a, koja je štiti od političkog uplitanja, ne znači da je Frankfurtski institut odsječen od svog okruženja i da se ne bi trebao koristiti za opravdavanje nedjelovanja. Konačno, mogli bi razmotriti stvaranje saveza s drugim dionicima, poput Europskog parlamenta, kako bi radili na dugoročnoj reformi mandata središnje banke.

Ostale teme EZA-ine konferencije u Bruxellesu 2023:

Panel 1

Sudionici prvog panela, posvećenog politici plaća, bili su jednoglasni u prepoznavanju ključne uloge socijalnih partnera i socijalnog dijaloga u očuvanju kupovne moći radnika. Ne iznenađuje, međutim, da dok su poslodavci (Isaline Ossieur, BusinessEurope) upozoravali na opasnost od spirale plaća i cijena, predstavnici radnika (Veselin Mitov, Podkrepa) ukazivali su na učinak špekulacija i profita na više razine cijena. Što se tiče uloge politike, Dennis Radtke (Europski parlament, EPP) naglasio je da Europska unija, a posebno Europski parlament, nije bila glavna u pružanju trenutnih rješenja. No EU je dala veliki doprinos donošenjem direktive o primjerenim minimalnim plaćama. Direktiva je ključni instrument koji sindikati mogu odmah upotrijebiti kako bi podržali svoje zahtjeve za plaćama, inzistirao je Torsten Müller iz ETUI-a, ukazujući na primjere Belgije, Austrije i Nizozemske.

Panel 3

Unutarnja i vanjska strateška ovisnost i ograničeni kapaciteti EU bili su tema trećeg panela. Pandemija Covida-19, kao i rat u Ukrajini, otkrili su ranjivost EU kada su u pitanju strateški proizvodi, sirovine ili usluge. Prekidi u opskrbnom lancu i skokovite cijene energije bile su i još uvijek su jedna od glavnih komponenti trenutne inflacije. Outi Slotboom (DG Internal Market, Europska komisija) predstavio je glavne stupove EU-ovog koncepta otvorene strateške autonomije, plan Unije za povećanje svoje otpornosti. Alexander Conway (Resilium) istaknuo je pitanja koja postavlja ovakva strategija, posebice kako izbjeći nove ovisnosti. Razmotreni su i društveni i ekološki učinci njegove provedbe.

KONTINUIRANO OBRAZOVANJE IMA NAJVEĆI PRIORITET!

Europski centar za radnička pitanja podržava Europsku godinu vještina, koju je Europska komisija proglasila 2023. godinu. Cilj ove inicijative je staviti poseban fokus na prekvalifikaciju i daljnje usavršavanje zaposlenika, što bi trebalo pomoći u postizanju socijalnih ciljeva EU-a do 2030. godine, među kojima je i 78-postotna zaposlenost.

TEKSTOVI: Lukas Fleischmann
SLIKE: Adobe Stock

„Središnja misija EZA-e je daljnje usavršavanje multiplikatora iz sindikata i radničkih organizacija. To je naša zadaća još od 1985. godine. EZA je internalizirala načelo cjeloživotnog učenja“, kaže glavna tajnica EZA-e Sigrid Schraml, „stoga pozdravljamo ovu inicijativu Europske komisije, posebno nakon Godine mladih 2021. Predugo smo zanemarivali naše obrazovne sustave. Manjak radne snage predstavlja opasnost za tzv. twin tranziciju, kao i za koncept otvorene strateške autonomije EU-a. Međutim, kvalifikacija za svakog pojedinca prvenstveno znači sudjelovanje u društvu. Mišljenja smo također da je obrazovanje zaposlenika ključni alat koji vodi do više inovacija, a time i održivog rasta i veće konkurentnosti europskih tvrtki.“ Inicijativa Komisije posebno je usmjerena na mala i srednja poduzeća. Pritom bi uz konkretne mjere obrazovanja svakako trebalo pojednostaviti prekogranično priznavanje kvalifikacija, što treba uslijediti kroz izravno sudjelovanje zaposlenika, građana, socijalnih partnera, obrazovnih institucija, zavoda za zapošljavanje itd. Komisija pak istovremeno pokreće informativne kampanje na temu daljnjeg usavršavanja i osposobljavanja zaposlenika.

Komentirajući kampanju, predsjednica Europske komisije Ursula von der Leyen kazala je: „Moramo mnogo više usmjeriti svoja ulaganja na strukovno obrazovanje i daljnje usavršavanje. Trebamo bolju suradnju s tvrtkama jer one najbolje znaju što im treba. Također moramo uravnotežiti te potrebe sa željama ljudi. No isto tako moramo

steći potrebne vještine za naš kontinent, vještine koje pomažu tvrtkama i potiču rast u Europi.“ Godina vještina ima za cilj doprinijeti postizanju društvenih ciljeva akcijskog plana za provedbu stupa socijalnih prava do 2030. godine.

Njima je, između ostaloga, propisano da se godišnje stručno usavršava najmanje 60 posto zaposlenika. Osim toga, do 2030. godine trebala bi biti postignuta stopa zaposlenosti od najmanje 78 posto. Prema podacima Komisije, nešto više od tri četvrtine poduzeća u EU-u žali se na poteškoće u pronalaženju zaposlenika s potrebnim vještinama. Istodobno se trenutno redovito dodatno usavršava samo 37 posto odraslih. Pritom su i same tvrtke pozvane da više ulažu u izobrazbu i prekvalifikaciju svojih zaposlenika te da ponude kvalificirana radna mjesta. Europski zaposlenici imaju izravnu potrebu za daljnjom izobrazbom, posebno u području digitalnih vještina. Četiri od deset odraslih osoba i svaki treći zaposlenik imaju nedostatke po pitanju osnovnih digitalnih vještina. EU putem Europske godine vještina jača sinergije s postojećim inicijativama kao što su Europska agenda vještina, Pakt za vještine i Koalicija EU-a za digitalne vještine i poslove. Osim toga, Komisija iznova ukazuje na različite novčane potpore koje omogućuju prekvalifikaciju i doškolovanje.

Dodatne informacije i događanja vezana uz Europsku godinu vještina dostupni su na www.year-of-skills.europa.eu/.

DIGITALIZACIJA I ZELENA EKONOMIJA

Izvješće o 8. Europskom socijalnom tjednu

OTVORENJE 8. EUROPSKOG SOCIJALNOG TJEDNA, CYRIL CHABANIER, PREDSJEDNIK CFTC-A, ELMAR BROK, PREDSJEDNIK EUCDW-A, HERBERT METZGER, PREDSJEDNIK ESW-A (SLIJEVA NADESNO)

TEKSTOVI: Herbert Metzger

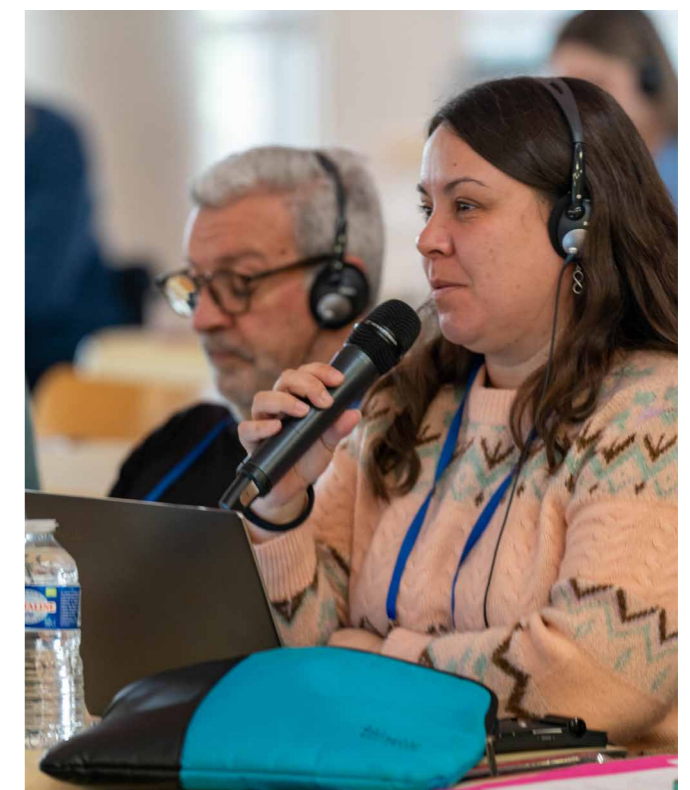
SLIKE: Herbert Metzger

U fokusu 8. Europskog socijalnog tjedna (ESW), koji se održao od 23. do 25. veljače 2023. u Lyonu u organizaciji Europskog instituta za društvenu odgovornost (ESRI) i u suradnji s CFTC-om (Confédération Française de Travailleurs Chrétiens) iz Francuske, bila su pitanja o razvoju rada i socijalnog dijaloga u svezi s digitalizacijom i zelenom ekonomijom. Na ESW-u su sudjelovali predstavnici radnika iz 14 zemalja. Ova pitanja razvoja rada ne mogu se promatrati odvojeno od procesa koji trenutno pogađaju ljude u Europi. Luc Van den Brande, predsjednik EZA-e, i Elmar Brok, predsjedavajući EUCDW-a, istaknuli su da trenutno postoji mnoštvo velikih problema i izazova koji zahtijevaju konkretne odgovore političara: kraj ruskog rata protiv Ukrajine, neophodnost učinkovite klimatske politike, utjecaj inflacije na radnička kućanstva.

Korona kriza, koja još nije prevladana, kao i energetska kriza, i nadalje su pitanja koja treba riješiti. Zbog svega toga je ponovo naglašena velika važnost Europske unije i njezina daljnjeg jačanja kroz zajedničko djelovanje. Tu spada i daljnja izgradnja socijalnog dijaloga. Suočavanje s tehnološkim promjenama predstavlja težak problem za radničke organizacije. Kao što su naveli različiti govornici, nije toliki problem gubitak radnih mjesta koliko je problem

kvaliteta radnih uvjeta koji trebaju biti dogovoreni u okviru socijalnog dijaloga. Tu s jedne strane često nedostaje dobrih rješenja, kao i mogućnosti da se na obavezujući način dogovore dobri uvjeti rada. Često su nedostajali okvirni uvjeti za koje se treba pobrinuti država. Osim toga, nedostaju pravni i strukturalni preduvjeti za odgovarajuće sporazume s poslodavcima.

Frank Siebern-Thomas iz Europske komisije predstavio je planove Komisije kojima EU odgovara na izazove klimatskih promjena. Ukazao je na mnoge programe koji su namijenjeni lakšem savladavanju promjena. Različitim programima također treba na različite načine reagirati na probleme koji se očekuju za radnike. Roman Römisch s Bečkog instituta za međunarodne ekonomske studije u svom je prilogu istaknuo kako postoji rizik da će, kada je riječ o digitalizaciji i promicanju zelenih promjena, regije u nepovoljnom položaju unutar EU-a i u budućnosti biti u nepovoljnom položaju. Kao moguće rješenje predložio je izravnije usmjeravanje programa EU-kohezijskog fonda, koji čini oko trećinu proračuna EU-a, na regije u nepovoljnom položaju. Ovo je, kako kaže, i velik prostor za djelovanje radničkih organizacija.

MAGAZINE

UREDNIŠTVO

Izdavač

EZA – Europski centar za radnička pitanja
Johannes-Albers-Allee 2 53639 Königswinter
Tel. +49 - 22 23 - 29 98 - 0
Fax +49 - 22 23 - 29 98 - 22
E-Mail: eza@eza.org www.eza.org

Redakcija

Sigrid Schraml, Lukas Fleischmann (Odgovorni urednik), Katrin Brügggen, Herbert Metzger, Sergio De la Parra, Ralph Würschinger

Urednički dizajn i grafika

Sofia Wunderling, 40227 Düsseldorf
wunderling.myportfolio.com

Fotografije i grafika

Lukas Fleischmann, Eline Wijnen, CSC,
Katrin Brügggen, Herbert Metzger, Adobe Stock

Izlazi

Tri puta godišnje.

Financira
Europska unija